

EDITORIAL

Ipalanog ang kasingkal sang masa sa tiraniko nga paghari ni Duterte

NAGAKUROG-KUROG SUBONG SI DUTERTE BANGUD sa nagahilapit nga katapusan sang iya paghari. Nakahibalo siya nga indi malikawan ang silot sa iya mga krimen nga nakomiter batuk sa pumuluyo. Nagapanglaghap siya para sa pagpreserba sang iya rehimen kag padayon sa pagsagud sa iya wala kabulusgan nga kasakon sa gahum kag manggad.

Gamit ang civil-military junta nga gintukod niya sa iya lima ka tuig sa Malakanyang, pahulagon ni Duterte ang makinarya sang estado pabor sa iya. Ginpahamtang niya ang gobyerno kag ang bug-os nga pungsod sa idalum sang pagkontrol sang pulis kag militar paagi sa National Task Force to End Localized Communist Armed Conflict (NTF-ELCAC) sang 2019. Naligalisa ang terorismo sang estado pagkatapos sa ginpadasig nga pagpasar sang Terror Law ni Duterte kag

nagbutang sa bug-os nga pungsod sa idalum sang indideklarado nga pagginahum militar.

Lauman ang labi pa ka agresibo nga rehimen nga magahanot sa pumuluyong Pilipino apisar nga ang terorismo ni Duterte indi na bag-o sa mga Negrosanon.

Nagatiglawas sang todo

gera kag ekstrahudisyal nga pagpamatay, ginapatuman ni Duterte ang kapintas agud pahipuson kag paralisahon ang pagpamatuk sang pumuluyo. Sa subong, matapos ang implementasyon sang Memorandum Order 32 sang Nobyembre 2018, ang iya mahigko nga gera sa

"Ipalanog..." sundan sa pahina 2

AP *Kaundan*

- Editorial: Ipalanog ang kasingkal sang masa sa tiraniko nga paghari ni Duterte, pg 1
- Padayon nga pagpanglapas sa tawhanon nga kinamatarung (Marso-Hulyo 2021), pg 4
- Sa matuod lang, pg 6
- Pasingkion ang inaway banwa, pabayaron sang mahal ang rehimen US-Duterte, pg 7
- NPA 52, NDF 48 kag #BattleofMactan@500 ginsaulog, pg 7
- Mga balita sa Isla, pg 10
- Sinagabong, pg 11
- Mga hilo sang mina sa Isla sang Negros, pg 12
- Bisan mapatay kun nagaserbisyo sa masa, pg 14
- NPA Negros naghatag sang pagpasidungog kay Nonoy Espina, pg 16
- Laygay Medikal, pg 16

"Ipalanog..." *halin sa pahina 1*

isla sang Negros ang ginpatuman sang masobra 14 ka batalyon sang tropa sang Armed Forces of the Philippines (AFP) kag ispesyal nga pwera sang Philippine National Police (PNP). Apang, ini nga tuman ka daku nga pwera sa pagpanguna sang 3rd Infantry Division (3ID) paagi sa Joint Task Force Negros, pasulit-sulit nga paslaw sa pagwasak sang rebolusyonaryo nga pwera sa Isla.

Ang 3ID kag ang mga brigada sini malaut nga bantog sa pagpamugot, patarasak nga pagpaniro kag iban pa nga makasiligni nga mga tikang batok sa mga mangunguma kag sibilyan. Ang mga pumuluyo nga tumandok sa Central Negros amo ang ulihi nga mga biktima.

Agud magpabilin nga masinulundon ang mga pwera sang estado, ginbuboan ni Duterte ang AFP kag PNP, labi na ang mga matag-as nga opisyal sini, sa kwarta sang pumuluyo--bilyones para sa programa sang modernisasyon kag pundo sa ginapasurender, Php19 bilyon para sa NTF-ELCAC, kag Php16.4 bilyon para sa Barangay Development Plan (BDP). Ini tanan naluto sa kurapsyon nga ginhinabonan bilang kinahanglan "para sa pungsodnon nga seguridad kag agud tapuson ang armadong komplikto." Wala huya nga gingamit ang ila mga ultimo nga tinawo, ang mga matag-as nga opisyal sang AFP/PNP nagapakigbahin sa kasakon ni Duterte.

Si Duterte, sa iya desperasyon, wala lang nagagamit sang iya mapiguson kag mahigko nga gyera para makontrol ang pumuluyong Pilipino. Gingamit sini nga armas ang mga peke nga balita kag dis-impormasyon

agud magserbi sa iya dik-tadurya nga paghari. Agud solo nga dumalahan ang diskurso sang publiko, gina-atake man sang rehimen Duterte ang pahayagan kag institusyon sang medya nga ginapatihan niya nga nagapamatok sa iya. Ginagamit ang mass medya kag mga online platform agud tugahon ang mati-plangon nga klima sang "winning the wars" nga iya ginlunsar kontra sa iligal nga druga, sa rebolusyonaryo nga kahublagan kag sa pumuluyong Moro.

Para maduso ang iya plano nga magpadalagan bilang bise presidente sa 2022 nga pungsodnon nga eleksyon, ginatigayon sang iya mga tigdepensa kag mga political operator ang lain-lain nga padihot para lingawon ang publiko. Ang temprano niya nga kampanya para sa pagka bise presidente, ang pagka presidente sa iya anak ukon sang iya pinakamasaligan nga sulugon kag kampanya nga magpangguba sa mga nagapamatok sa iya, hayagan nga ginapunduhan sang estado. Ang Press Communications Operations Office (PCOO) sa idalum sang Malacañang sining ulihi lang natumod sa pag-usik sang minilyon para sa hubon sang online trolls.

Nagatungod si Duterte sang makatalagam nga hampang sang pagpahamuot sa duha ka imperyalista nga mga agalon agud palig-unon ang iya rehimen. Samtang nagapatuman sang pasismo sang estado agud piguson ang pumuluyong Pilipino, nangin mahagop siya sa China kag nagaporma nga daw budlay madala sang US. Si Duterte kag mga kaalyado nagaganar sang dalagku nga kickback halin sa China sa pagtugyan sang West Philippine Sea kag paghatag sang

dalagkuan nga proyekto sa nagapangapital nga Tsino. Sa gihapon, nakagapos si Duterte sa imperyalista nga US kag nagadepende diri para mapasingki ang iya "kontra-insurhensya" nga kampanya. Ang US embassy sa Pilipinas nag-ako nga ang "Washington naghatag sang masobra Php48.6 bilyon sa bulig sa seguridad sa Manila halin sang 2015."

Natalana nga mapaslawan si Duterte kag pat-ud nga manabat siya sa iya pasista nga krimen, pagtraidor, pagpangawat kag korapsyon.

Pagaluiban siya sang kaugalingon niya mismo nga sahi. Duna sa kinaiya sang nagahari nga sahi sang dalagku nga komprador, dalagku nga agalon may duta kag burukrata kapitalista nga maglansehanay sa isa kag

"Ipalanog..." *sundan sa pahina 3*

HULYO 2021

ANG **Paghimakas**

Nagapasalamat ang *Ang Paghimakas* sa mga kontribusyon agud mangin madinalag-on ang ini nga isyu. Sa pagpauswag sang aton *Ang Paghimakas*, ginapangabay sa tanan nga bumalasa nga padayon nga mag-amot sang mga balita, piktyur, istorya kag iban pa nga sinulat. Nagapangayo man kami sang inyo mga suhestyon kag komentaryo paano pa gid ini pauswagon.

angpaghimakas@yahoo.com

fb.com/negros.angpaghimakas

negrosrevportal.wordpress.com

"Ipalanog..." halin sa pahina 2

isa pabor sa gahum kag kwarta. Maga-abot ang panahon nga indi na bastante ang politika nga padreno agud pahamut-an ang mga alipures ni Duterte tungod sila mismo ang may handum nga kuhaon ang iya nga pwesto. Bisan ang iya mga imperyalista nga amu nga magkabangga ang mahimo nga talikdan siya kon indi na siya mapuslan sa pagpa-uswag kag pagprotektar sa ila interes. Bisan ano pa man, madamu nga halin sa nagahari nga sahi ang handa nga magdilap sang ila tiil kabaylo sang suporta.

Ang wala katupong nga krisis sa ekonomiya sang pungsod nagpabilin sa pumuluyong Pilipino sa pagkadiskontento kag kasingkal. Sa Negros, nangin malala ini para sa mga mangu-nguma, mamumugon sa uma, mamumugon sa sentral, mamumugon sa serbisyo, sa mala-proletaryado kag may manubo nga kita sang nahanunga nga sahi. Ang madugay kag tuigan na nga tiempo muerto sa Isla ginpalala pa gid sang rehimen Duterte paagi sa militarista kag oportunistang pag-atubang sa Covid-19 nga pandemya. Ang pumuluyo ang labi pa nga nalubong sa kapi-gaduhon dala sang mga pahapyaw nga tikang pareho sang lockdown nga nagapapundo sa aktibidad pang-ekonomiya. Suno sa estatistika sang gobyerno, 8.7% ukon 4.14 ka milyon ka Pilipino ang wala sang trabaho sa bilog nga pungsod, halos 600,000 sa ila naghaling sa Western Visayas. Ang subong nga tantos sang ginagutom sa pungsod naglabot sa 16.8% ukon 4.8 milyon ka pamilya. Apang ang matuod mas mataas pa ang numero. Wala mapresenta sa estatistiko ang manubo nga kalidad

sa trabaho, iregular nga trabaho kag gamay nga sweldo nga indi makaigo sa pagsustiner sa pamilya.

Naga-angkon ang rehimen Duterte sang kaugot sang pumuluyo sa wala huya nga ginhingalitan ang Covid-19 nga pandemya agud makakuha sang dalagku nga dumuluyong nga utang nga naghimo sa pungsod sa wala katapusan nga pagkahigot sa dikta sang imperyalista nga wala na sang paagi nga mabayaran ang utang sa luwas. Ang kabilogan nga utang sang pungsod naghabok na sa PhP11 trilyon ukon halos PhP100,000 sa tagasa ka Pilipino. Sa Negros, sa diin ang kaimulon nagapadayon, paagi sa pag-agaw sang duta, mga proyekto nga may dala nga kahalitan sa komunidad (development aggression), paghimulos sa duna nga manggad kag, ang sang sini lang nga lapnagon nga pag-abuso sang operasyon militar kag patarasak nga pagpangbomba, ginatudlu-an ni Duterte kag sang iya mga tinawo ang mga tumandok nga magpakig-away.

Indi mapatawad sang pumuluyo ang tiraniko nga rehimen Duterte sa lapnagon nga pagpamatay. Ang mga mangu-nguma sa Negros amo ang mga biktima kag target sang Duterte nga rehimen. Masobra sa isa ka gatos ka mga mangu-nguma ang ginpatay upod na ang mga tumandok. Indi malipatan sang Negrosanon ang una nga biktima sang rehimen nga si Alexander Ceballos, isa ka lider sang mangu-nguma, kag ang mga ginpamatay sa Sagay 9 masaker, Oplan Sauron

1 kag 2, kag tanan nga nagsunod nga koordinado nga atake. Tubtob subong, ang panawagan para sa hustisya naganlanog sa bilog nga Isla.

Ginalabugay sang rehimen ang mass medya kag social medya sa Covid-19 nga pahayag nga naglaragway sang sobra 26,000 nga nagkalamatay, malimbungon ini nga pagtago halin sa mata sang publiko sang mataas nga isip sang masobra 30,000 nga kabuhi ang maduguon nga ginpamatay sang "gera sa druga," "kontra-insurhensya" kag kontra-Moro nga kampanya ni Duterte. Madamu nga paglapas sa tawhanon nga kinamatarung kag pagpamatay nga wala sang salabton ang kahimuan sang pwersa sang estado nga tubtob subong wala madokumento. Apang, nakakuha ini sang igtalupangud sa luwas sang pungsod. Ang internasyonal nga komunidad nagasuporta sa mga Pilipino nga pasabton si Duterte sa iya mga krimen sa International Criminal Court.

"Ipalanog..." sundan sa pahina 4

"Ipalanog..." halin sa pahina 3

Ginapabugal sang AFP nga labi nga pataason ang ila "supog nga kampanya militar" kag "pagpaninguha sa pagpadayon sang pagbuylo" sa isla sang Negros. Ini tanan patimaan sang mga masingki nga red-tagging, ginpakusog nga atake kontra sa mga lehitimo nga pagpamatok, lapnagon nga pag-abuso sa tawhanon nga kinamatarung kag pagpamatay nga wala sang salabton.

Ang armado nga pagpamigos sang rehimen Duterte batuk sa ginapigos kag ginahimuslan nga pumuluyo naghatag sang kahustuhon sa rebolusyonaryo nga armado nga paghimakas. Samtang lubos nga ginapabilin ni Duterte ang isa ka diktadurya nga paghari, iya ginatulod ang pumuluyo sa armado nga pagbato.

Sa pagkonsidera sini tanan,

si Duterte nagaduso sang indi magdaug nga gyera. Dapat ipalanog sang mga rebolusyonaryo nga pwera ang kasingkal sang pumuluyo sa tiraniko, traidor, terorista, kriminal kag kurap nga rehimen Duterte. Maglunsar sang mga kahublagaan masa sa pagtib-ong kag pagpataas sang ekonomiya, politika kag demokratiko nga kinamatarung. Ang kontra-pyudal kag kontrapasista nga kampanya sa kamuhan ang magabuka sa ginabsabwag nga kahadlok sang militar kag pulis. Ang mga kalakasan nga ginahimo sang mga pwera sang estado sa Isla sang Negros sa idalum sang mando sang 3ID kinahanglan nga mabuyagyag indi lang sa sulod sang pungsod kundi sa bilog nga kalibutan.

Ang mga ginalagas sang estado mahimo magdangop sa New People's Army kag sa proseso pwede mangin kabahin sa

hanay sang NPA diin makaamot sila sang ila talento kag ikasarang sa pungsodnon demokratiko nga rebolusyon.

Ang NPA sa Negros dapat magsilot sa mga naglapas sa tawhanon nga kinamatarung kag may kahimuan sang ekstrahudisyal nga pagpamatay. Magtinguha nga maglunsar sang mga taktikal nga opensiba sa tunga sang dalagkuan nga pokus nga kampanyang militar. Pasumbagon sa hangin ang kaaway samtang nagapreparar sang daku nga bira agud maagaw ang ila armas kag magguba ang ila kapasidad sa pagpakig-away.

Ang malapad nga masang pigos sang mangunguma kag mamumugon, yara sa ila mga kamot ang gahum sa pagbag-o sang sosyedad kag wala naga-duko sa kapritso sang mga diktador kaangay ni Duterte. **AFP**

Padayon nga pagpanglapas sa tawhanon nga kinamatarung (Marso-Hulyo 2021)

Marso 3

Iligal nga gin-reyd kag ginpangransak ang tatlo ka panimalay sang mga mangunguma sa gintingob nga pwera sang 94th Infantry Battalion (IB) kag mga katapu sang Himamaylan police sa Sityo Katultulan, Brgy. San Antonio, syudad sang Himamaylan, Negros Occidental sadtong Marso 3, ala 1:00 sang kaagahon.

Iligal man nga gin-aresto kag ginpatu-patu-an sang kaso si Salvador Carpennero kag Jillian Delfin base sa peke kag ginpangtanom nga ebidensya.

Marso 15

Ginkastigo kag brutal nga ginpatay sang mga katapu sang 62nd IB si Aldren Faburada, 17 anyos, estudyante kag residente sang Sityo Kamsampo, Brgy. Bagtik, La Libertad, Negros Oriental, matapos sang ambus nga ginlunsar sang yunit sa idalum sang Leonardo Panaligan Command-New People's Army (LPC-NPA) batok sa naga-operasyon nga nasambit nga tropa sa diin nag-agum ini sang 15 ka killed-in-action (KIA) kag siyam ka samaron.

"Padayon..." sundan sa pahina 5

Pagransak sa balay - 16

Iligal nga pagpang-aresto - 2

Pagpatay - 7

Pagpangkastigo - 2

Patarasak nga pagpaniro - 1

Pagpangbomba gamit ang mortar kag kanyon sa maka-anum ka beses - 1

"Padayon..." *halin sa pahina 4*

Suno sa pahayag nga ginpagwa sang LPC-NPA si Faburada ang nagkuha lamang sang iya nga bag kag modyul nga ginatun-an sa ila nga kamalig malapit sa lugar sang natabu-an sang pag-ambus. Gintanuman ini sang mga militar sang wire nga narekober sa site sang ambus, M16 Armalite Rifle kag ginpasibangdan nga katapu sang CPP-NPA.

Marso 22

Ginreyd sang indi magnubo sa 10 ka mga militar sa idalum sang 94th IB ang apat ka panimalay sang mga mangu nguma sa Sityo Maravilla, Brgy. Mahalang, Syudad sang Himamaylan, ala 1:00 sang kaagahon.

Suno sa pahayag sang September 21 Movement, ang mga residente nga nagapuyo sa apat ka panimalay ang ginpangkastigo sang mga nasambit nga tropa sang militar samtang ginapamangkot sila kung diin ang mga NPA.

Marso 29

Ginlunsar liwat nga Synchronized Enhanced Managing of Police Operation (SEMPO) sa indi magnubo 400 ka tropa sang PNP Special Action Force 7, 705th Regional Mobile Force Battalion, 11th IB kag paramilitary sa mga sityo sang Payawpayawan, Bayog kag Halway sang Brgy. Nagbinlod, Sta. Catalina, Negros Oriental, kaagahon sang Marso 29.

Sa pahayag kag datos nga ginpagwa sang Rachele Mae Palang Command sang NPA, apat ka panimalay ang ginpangransak, lima ka mangu nguma kag sibilyan ang ginpang-aresto upod na ang duha ka tuig nga bata, duha ang ginkastigo kag gintiro kutob mapatay kag apat

ang ginpangkastigo upod na dira ang duha ka menor de edad.

Abril 15

Gintiro-patay sang rinding-in-tandem si Jesus Pason, 33 anyos, drayber sang trisikol kag miyembro sang Pasil Homeowners Association, Inc. kag KADAMAY Negros, samtang nagabyahi ini sang iya nga motor sa Sityo Basurahan, Brgy. Mambulac, Silay City, Negros Occidental, pasado ala 1:00 sang hapon.

Abril 24

Brutal nga ginpatay sang mga tropa sa idalum sang 15th IB si Frederico Rivera, mangu nguma kag residente sang Sityo Payranan, Brgy. Pinggot, Ilog, Negros Occidental.

"Nangin kina-andan na nga ginahimo sang mga berdugo nga militar nga sa panahon sang ila military operation o may matabu nga engkwentro nga may daku nga halit sa ila, ang mga sibilyan ang ila ginabalikan kag pahugon, kastiguhon indi gani patyon. Nagtuga ini sang indi na ma-isip nga paglapas sang taw-hanon nga kinamatarung nga naghatag sang tuman nga kakugmat sa mga pumuluyo ilabi na sa kaumahan kag kabukiran," suno kay Andrea Guerrero, tagpamaba sang Armando Sumayang Jr. Command sang NPA.

Mayo 13

Gin-abduct kag ginpatay sang mga elemento sa idalum sang 94th IB si Padoy Lozano nga residente sang proper sang Brgy. Mahalang, Himamaylan City, Negros Occidental, pasado alas 11:00 PM.

Mayo 14

Ginlusob kag ginreyd sang

nasambit gihapon nga tropa ang tatlo ka balay sang pamilya Hilado samtang mahamuok ini nga nagakatulog sa Sityo Alulong, Brgy. Buenavista sa pareho gihapon nga syudad kag probinsya.

Mayo 26

Gin-firing squad (ginparakan) sang mga tropa sang 94th IB sanday Junjun Encacion, 29 anyos, Robnie Ariola, 20 anyos, Junjun Casilo, 24 anyos, kag Jonalyn Agaton, 16 anyos, lunsay mga residente sang Sityo Bugo, Brgy. Buenavista, Himamaylan City, Negros Occidental, pasado alas 3:00 sang hapon.

Ang mapintas nga tikang sang nasambit nga tropa ang nagresulta sa pagkapatay ni Encacion sa diin ginpagwa nila nga ini katapu sang NPA nga napatay sa engkwentro.

Apang suno kay Dionesio Magbuelas, tagpamaba sang MCC-NPA nga wala sang engkwentro nga natabo sa tunga sang 94th IB kag NPA kag wala man sang yunit sang NPA sa ina lugar sini nga panahon. Ang matuod nagsabwag sang kalakasan ang berdugo nga

"Padayon..." *sundan sa pahina 6*

SA MATUOD LANG...

Ang isa ka bilog nga 81mm Mortar mabakal sa **\$24,717 (ukon Php1,235,850)**

kag ang 105 Howitzer Canon nagabalor sang **\$196,341.00 (ukon Php9,817,050)**

samtang...

ang isa ka bala sang mortar nagabalor sang **\$605 (ukon Php30,250)** kag sa howitzer canon **\$400 (ukon Php20,000)**.

Kung amo...

Nagagasto ang rehimen ni Duterte sang:

\$223,868.00 (ukon Php11,193,400)

sa pagpangbomba gamit ang mortar kag howitzer canon sang anum ka beses sadtong Hunyo 9, 2021 sa nabukid nga bahin sang Binabalgan kag syudad sang Himamaylan.

"Padayon..." halin sa pahina 5

94th IB sa mga pumuluyo sa nasambit nga lugar.

"Ang pagsabwag sang kagugmat sang 94th IB batuk sa pumuluyo sa syudad sang Himamaylan ang mahigko nga taktika sini sa pagpatuman sang pahayag ni Duterte nga "kill them all" batok sa CPP-NPA. Makahuluya nga tikang sang mga talawan nga tropa sang AFP kay ang mga ginapamatay lunsay mga mangunguma kag inosenteng sibilyan," hambal ni Magbuelas.

Hunyo 9

Ginbombahan sang maka-anum ka beses sang mga tropa sa idalum sang 3rd Infantry Division (3ID) gamit ang howitzer nga kanyon kag 81mm nga mortar ang mga nabukid nga bahin sang Himamaylan kag Binabalgan, sa pareho nga probinsya sang Negros Occidental, nga nagsugod sang alas 10:00 sang aga tubtob alas 2:00 sang hapon matapos sang engkwentro sa tunga sang nasambit nga tropa sang militar kag NPA sa Sityo Dala-upon, Brgy. Cara-

balan, Himamaylan City.

Masobra sa 21 ka mga panimalay sa Sityo Malalag 1, Brgy. Bi-ao, Binalbagan ang apektado ang kabuhi kag pangabuhi-an tungod sang nasambit nga pagpangbomba kag padayon nga nagakakugmat sa pagpamahug kag pagpang-atake sang mga nasambit nga tropa.

Suno sa kay Ka Juanito Magbanua, tagpamaba sang Apolinario Gatmaitan Command sang NPA sa isla sang Negros (AGC-NPA) naga-usik ang rehimen ni Duterte sang minilyon nga pondo para sa madata nga operasyon kombat kag pagpangbomba sa kabukiran samtang ang mga pumuluyo ang nagapangatubang sang tuigan nga "tiempo muerto" (tigkiriwi), lapnagon nga gutom kag kapigaduhon.

Sa pareho nga adlaw brutal nga gintiro kutob mapatay sang 62nd IB si Erming Kisan, mangunguma, matapos nagengkwentro ang nasambit nga tropa sang militar kag NPA sa Sityo Dala-upon, Brgy. Carabalan, Himamaylan City sa diin ginapagwa sang mga militar nga

kaswalti siya sang NPA.

Sa pahayag sang AGC-NPA si Kisan ang ginkuha sa iya balay sang nasambit nga elemento sang mga militar kag gindala siya sa lugar sa diin natabo ang engkwentro. Dugang pa, butig ang ginahambal sang military nga may ikaduha nga engkwentro.

"Ginhigot sang mga berdugo nga militar ang duha ka kamot kag tiil ni Kisan sa kawayan kag gintratar nga daw baboy," suno kay Magbanua.

Sa kasubong nga adlaw, ginkastigo kag ginpahug sang amu gihapon nga tropa sang mga militar si Bonifacio Gonzales, 52 anyos, mangunguma kag katapu sang tribu Ituman-Maghat Bukidnon, alas 2:00 sang hapon matapos sang nasambit nga engkwentro.

Base sa datos nga ginpagwa sang September 21 Movement nga nagkondukta sang isa ka Fact Finding Mission (FFM) sa lugar, suno sa panaysayon mismo ni Gonzales, siya ang gindakop sang 94th kag 62nd IB, gindala sa balay ni Kisan kag

"Padayon..." sundan sa pahina 9

Pasingkion ang inaway banwa, pabayaron sang mahal ang rehimen US-Duterte

Pabayag ni Ka Juanito Magbanua, tagpamamba sang Apolinario Gatmaitan Command - Negros Island, sa ika-52 nga anibersaryo sang Bag-o nga Hukbo sang Banwa.

SA OKASYON SANG IKA-52 NGA pagsukat sang pagkatukod sang New People's Army (NPA) sang March 29, 1969, ang rehiyunal nga kumand sang NPA sa isla sang Negros sa idalum sang Apolinario Gatmaitan Command (AGC-NPA), nagahatag sang iya pagsaludo sa tanan nga pulang komander kag pulang hangaway kag pagkilala sang mga kadalag-an nga naangkon sa pagpatigayon sang armado nga paghimakas.

Aton hatagan sang pinakamataas nga pagpasidungog kag pagsaludo sa mga kaupod nga naghalad sang ila kabuhi para lang mapa-uswag kag mapabaskog ang armado nga paghimakas sang pumuluyo. Indi malipatan sang mga masa kag kaupod sila Ka Troy, Ka Pido, Ka Jonas, Ka Diego, Ka Jeckjeck, Ka Eron, Ka Bong, Ka Mayte, Ka Jun, Kag Ka JK. Napagkit na ang ila mga ngalan kag ang pakabaganihan sa rebolusyonaryo nga kasaysayan sang pumuluyo.

Ginapabugal naton ang mga naangkon nga mga kadalag-an sa nagligad nga tuig sa pag-abanse sang halintang sang inaway banwa bilang sabbat sa berdugo kag pasistang pagpang-atake sa US-Duterte nga rehimen kag nagapadayon nga paglala sa kondisyon sang pagpamigos kag pagpanghimulos. Kon wala sang NPA, wala sang bisan ano man ang pumuluyo kag wala sang masanang nga palaabuton ang pumuluyong Pilipino ilabi na ang mga ma-

mumugon kag mga mangu-nguma.

Kadungan sa paglunsar sang armado nga paghimakas, ang NPA nagabulig sa pagtukod sang lokal nga organo sang gahum politika, pagpaligon sang mga likum nga organisasyon masa bilang haligi sang rebolusyonaryong gobyerno, nagabulig sa pagpataas sang pang-ekonomiya nga kahimtangan sang pumuluyo, pagpa-uswag sang ikaayong lawas pagpatigayon sang reporma sa duta sa sakop sang larangan gerilya.

Ang NPA bilang hangaway sang pumuluyo, amo ang mayor nga instrumento sang Communist Party of the Philippines (CPP) kag bug-os nga pumuluyong Pilipino nga nagadala sang sentral nga katungdanan sa pagwasak sa pangmilitar nga makinarya sang burukratiko nga estado, pag-agaw sang gahum politika kag paglunsar sang Pungsodnon Demokrati-ko nga Rebolusyon paagi sa pangmalawigon nga inaway banwa bilang pinakamataas nga porma sang rebolusyonaryo nga paghimakas. Nalampuwasan kag ginpaslaw ang tanan nga mga Operational Plan (Oplan) sang lain-lain nga mga rehimen halin kay Marcos tubtob kay Ninoy Aquino kag seguridad, kapaslawan man ang maani sang tira-

*"Pasingkion..."
sundan sa pahina 8*

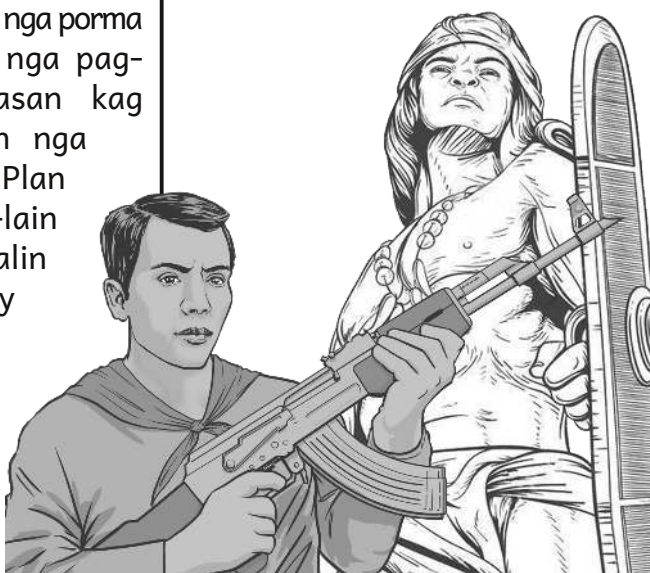
**NPA 52, NDF 48 kag
#BattleofMactan@500
ginsaulog**

SA PIHAK SANG MASINGKI NGA operasyon militar sang AFP, natigayon nga nasaulog sang Pulang Hukbo sa lainlain nga lara-ngan gerilya kag mga rebolusyo-naryo nga pwersa sa Negros ang ika-52 nga pagsukat sa pagkatukod sang NPA sadtong Marso 29, 1969.

Kadungan sa pagsaulog amo ang paghatag sang pagpasidungog sa mga martir kag baganihan nga naghalad sang ila kabuhi para mapasulong ang armadong rebolusyon. Ginbalikan ang kasaysayan, kahuyangan kag mga kadalag-an agud makuhaan sang maayo nga leksyon para mangin ubay para sa pagpa-uswag sa pagtungod sang rebolusyonaryo nga hilikuton.

"Halin sa masobra 60 ka hukbo nga nag-upod sa kahublagaan panadlong, sa subong may ara lima ka larangan gerilya halin sa norte tubtob sa sur nga bahin sang Negros. Madinalagon nga ginpaslaw ang mga pagpaninguha sang mga nagkalainlain nga rehimen halin sa US-Marcos nga diktadura tubtob sa US-Aquino nga rehimen kag se-

"NPA 52..." sundan sa pahina 10

"Pasingkion..." halin sa pahina 7

niko kag berdugo nga rehimen Duterte.

Sa bug-os nga kasaysayan sang armadong paghimakas sa Pilipinas, ang NPA lang ang nakatukod sang malapad, pinakalapnagon kag pinakagamhanan nga hukbo nga nagapakig-away para sa pungsodnon kag sosyal nga liberasyon sang pumuluyo. Nagserbisyo sa pumuluyo nga wala naga-ulikid sa kaugalingon, naghalin mayormente sa mga mangunguma kag subong man sa mamumugon, intellectual kag professional gani ginapalangga kag ginakilala sang masa bilang matuod nila nga hukbo.

Bisan ano pa nga pagpakalain kag pagtawag sa NPA nga mga terorista sang US-Duterte nga rehimen kag mga mersenaryo kag berdugo nga AFP/PNP indi makaguba sa ngalan sang NPA sa baylo mapamatud-an sang pumuluyo nga ang US-Duterte nga rehimen kag ang mersenaryo kag berdugo nga AFP-PNP amo ang

matuod nga terorista bangud sa isla malain nga ginahimo sa pumuluyo ilabe na sa makasiligni nga hitabu sa Sagay Massacre kag pagpatigayon sang Simultaneous Enhanced Managing of Police Operation (SEMPO) sa Guihulngan City kag Canlaon City kag Synchronized Anti-Criminality and Law Enforcement Operations (SACLEO) nga tubtob subong nagapadayon sa bug-os nga pungsod.

Ang NPA nagtubo halin sa

magamay kag mahuyang pakadto sa daku kag mabaskog kag pasulit-sulit nga ginpaslaw ang pagpaninguha sang nagbulos-bulos nga mga rehimen agud wasakon ini. Sa una nga Dunganon nga Kahublagan Panadlong sang 1969, ang NPA nag-umpisa lang sa masobra 60 ka pulang hangaway ng may siyam ka automatic rifle kag 26 ka manugbo nga kalibre nga mga armas, may ara 80,000 ka tao sa baseng masa sa ikaduha nga distrito sa Tarlac. Sa subong ang rebolusyonaryo nga kusog sa bug-os nga pungsod naglab-ot na sa masobra 110 ka larangan gerilya, nagahulag sa 73 ka probinsya kag 17 ka rehiyon.

Partikular sa isla sang Negros, matapos magsipak ang mga rebisyunista nga traidor sang 1994, masobra lang 60 ka mga pulang hangaway kag mga pwersa sa patag nga bahin ang nag-upod sa Ikaduha nga Dunganon nga Kahublagan Panadlong. Naghulag ini sa halos

duha lang ka barangay kag halos wasak ang baseng masa. Gintinguhaan sang kaaway nga wasakon ang mga pwersa nga nag-upod sa kahublagan panadlong paagi sa paglunsar sang "Operation Flash Out," batalyon nga pwersa ang gimobilisa agud pangitaon kag wasakon ang mga nabilin nga mga kaupod nga nag-upod Kahublagan Panadlong.

Sa pihak sang grabi nga kabudlayan, natigayon sini nga napaslaw ang tuyo sang kaaway nga lubos nga wasakon ang rebolusyonaryo nga kahublagan sa isla sang Negros. Sa subong may ara lima ka larangan gerilya nga nagaluntad halin sa Norte pakadto sa Sur sang Negros. Base sa napundar nga kusog sang rebolusyonaryong kahublagan sa bilog nga pungsod kag partikular sa isla sang Negros, wala na sang kapasidad nga wasakon sang bisan sin-o man nga rehimen ang magbulos-bulos.

Ang plano sang tiraniko nga rehimen Duterte nga wasakon ang rebolusyonaryo nga kahublagan magatuga lang sang lapnagon nga paglapas sang tawhanon nga kinamatarung pareho sang ekstrahudisyal nga pagpamatay magaan lamang sang pagpakamalaut sang malapad nga pumuluyo.

Ang sosyal nga kondisyon sang pumuluyo padayon nga nagalala bangud sa nagatimbuok nga presyo sang mga nagapanguna nga balaklon samtang nagapabilin nga manubo ang sweldo kag kawad-on sang trabaho. Pagdaku sang utang nga naglab-ot sa masobra sa Php11 trilyon nga seguridad pagabayaran ini sang pumuluyo paagi sa mataas nga buhis.

Milyones ang nagaantus sa

"Pasingkion..." sundan sa pahina 9

"Pasingkion..." halin sa pahina 8

kapigaduhon bangud wala sang puluy-an, kulang sa serbisyo publiko sa ikaayong lawas kag pag-atubang sa problima sa Covid 19, indi maayo nga serbisyo sa edukasyon kag mesirable nga kahimtangan sang imol nga taga-syudad. Sa kaumhan, milyones ka mga mangunguma ang naga-antus sang pyudal kag mala-pyudal nga pag-panghimulos. Lapnagon man ang korapsyon sang pamilya Duterte kag mga kakonsabo sini sa iya nga kabinite kag AFP/PNP. Padayon ang nagalala nga problima sa druga nga wala sang kasulbaran bangud ang pamilya Duterte amo mismo ang mabaskog nga naga-protektar sang druga.

Sa gina-atubang nga problima sa pandemya kag kapi-gaduhon, wala na sang lauman

ang pumuluyo magluwas sa pag-upod sa armado nga rebolusyon sa pagpanguna sang NPA nga amo ang magasulbar sang madugay na nga problima sang mga mangunguma nga amo ang pag-angkon sang kaugalingon nga duta.

Bilang matuod nga hangaway sang pumuluyo, padayon nga pabaskugon sang NPA sa Negros ang paglunsar sang taktikal nga mga opensiba agud padug-on sa linibo ka pilas ang berdugo kag pasista nga rehimen US-Duterte nga may malaba nga listahan sang krimen batok sa pumuluyo. Labi pa nga pada-muon sang NPA ang ini nga mga opensiba agud bastante nga ma-armasan ang nagataas nga numero sang mga pinakamaayo nga mga anak sang pumuluyo nga nagapasakop sa NPA.

Sa tanan nga pulang kumander kag pulang hangaway sa idalum sang AGC-NPA, aton pa pasingkion ang paglunsar sang mga taktikal nga opensiba sa bilog nga isla agud pabayaron sang mahal ang mga pasista nga ahente sang US-Duerte nga rehimen kag depensahan ang kinamatarung sang pumuluyo, pataason ang ila porma sa paghimakas para sa reporma sa duta, pagtukod sang organisasyon masa kag organo sang gahum politika. Upod sa malapad nga pumuluyo aton selebrahon ang ika-52 nga anibersaryo sa NPA paagi sa pagpasingki sang armadong paghimakas tubtob mapalayas ang US-Duterte nga rehimen.

Mabuhay ang ika-52 nga anibersaryo sang NPA! Isulong ang armado nga pag-himakas tubtob sa kadalag-an! **AF**

"Padayon..." halin sa pahina 8

didto ilegal nga gin-interogar angot sa kung diin ang mga NPA. Apang bangod wala ini sang may isugid, siya ang wala untat nga ginsipa kag ginpahug nga higtan kag patyon sa lasang. Pasado na alas 5:00 sang hapon sang siya ang ginbuy-an.

Ginharas kag ginransak man sang 62nd IB ang puluy-an sang pamilya Lopicio sa Sityo Malalag 1, Brgy. Bi-ao, banwa sang Binalbagan.

Suno sa panaysayon ni Raymundo Lopicio, 55 anyos, katapu sang Tribu Ituman-Maghat Bukidnon kag amay sang nasambit nga pamilya, alas 11:00 sang aga nagapadulong ang mga militar sa ila puluy-an kag ginapwersa sila nga mana-og.

Siya, upod ang iya anak nga

lalaki kag hinablos ang gin-pangtayaan sang armas sa ulo, samtang ginhigot ang ila mga kamot sa likod kag gindala sa malayo nga lugar 100 metros ang distansya sa ila puluy-an, ilegal nga gin-interogar kag bangud wala man sang may isugid si Raymundo madamu man ka besis siya nga ginkastigo sang mga nasambit nga militar.

Samtang ang iya nga asawa kag duha ka anak nga babayi ang nabilin sa ila nga puluy-an kag ang nakasaksi sa pagpangransak sang ila nga mga kagamitan sa balay. Pasado alas 3:00 na sang hapon sang sila ang gin-pangbuy-an.

Hulyo 4

Gin-ambus kag ginpatay sang tropa sa idalum sang 62nd IB si Randy Tapales sa Sityo

Pitik-pitik, Brgy. Luz, Guihulngan City, Negros Oriental, alas 7:00 PM.

Sa impormasyon nga ginapalapnag sang nasambit nga militar si Tapales ang gina-alegar nga katapu sang NPA.

Apang suno sa pahayag ni JB Regalado, tagpamaba LPC-NPA si Tapales, pamatan-on kag residente sang Sityo Hinobaan, sang kasubong nga barangay kag probinsya ang naga-isahanon nga naga-panglakaton lamang papuli sang gin-ambusan sang mga pasistang tropa sang 62nd IB.

"Sa pagkamatuod, wala nahitabo nga enkwentro sa tunga sang mga NPA kag tropa sang militar sang sini nga panahon. Kag subongman indi katapo sang NPA ang ila ginpatay nga si Tapales." suno kay Regalado. **AF**

#JointheNPA

#CherishtheNPA

#AmplifytheRevolution

fb.com/apolinariogatmaitan.39

"NPA 52..." halin sa pahina 7

gurado nga kapaslawan man ang anihon sang US-Duterte nga rehimen," suno sa isa ka kumander sang larangan.

Malipayon nga ginsaulong ang ika-48 nga pagsukat sang National Democratic Front of the Philippines (NDFP) sang April 23. Bilang umbrella organization may ara ini 18 ka likum nga organisasyon sang mga sahi kag sektor sang sosyedad nga naga-isa para sa paglunsar sang armado nga paghimakas.

Ginkilala ang daku sini nga papel upod sa 18 ka organisasyon agud hugpungon ang bug-os nga pumuluyo para sa armado nga rebolusyon. Gintumod man ang importante nga papel sini sa peace talk sa tunga sang NDFP nga nagarepresentar sang re-

bolusyonaryo nga gobyerno kag gobyerno sang Republika sang Pilipinas (GRP).

Kadungan man nga ginsaulong sa isa ka larangan gerilya idalum sang Mt. Canseron Command sang South Central Negros Front paagi sa isa ka teatro nga pagpasundayag agud ilaragway ang ika-500 nga pagsukat sang Battle of Mactan nga ginpamunuan sang baganihan nga si Lapu-Lapu. Subongman ang Roselyn Jean Pelle Command sang North Negros Front nag-sabat sa pungsodnon koordinado nga panawagan sang Partido kasugpon sa komemorasyon sang Battle of Mactan paagi sa pagsaludo sang armas sa kaagahon sang Abril 27.

Ginkilala nga ang pagpakig-away nila Lapu-Lapu batok sa mga kolonyalista nga Espanyol

isa ka paghimakas kontra sa dumuluong nga manogsakop. Nagpakita sang kaisog kag determinasyon nga indi magpa-idalum sa dumuluong nga manogsakop.

"Aton man sugpunan kag padayunon ang 500 ka tuig nga battle of Mactan nga ginpangunahan ni Datu Lapu-Lapu batok sa nagapadayon nga kontra-imperyalista kag anti-kolonyal nga patriyotiko nga paghimakas sa subong. Ang inaway sa Mactan isa ka matingkad nga simbolo sang maisog nga pagpakig-away sang mga tumandok nga Pilipino. Ginpili nila nga mag-uyat sang armas kag magpangapin sang sa magluhod sa kolonyalistang Espanyol," suno sa pahayag ni Ka Bayani Obrero sang NDF-Negros. **RF**

MGA BALITA SA ISLA

Community Pantry

Bilang pagpakig-isa sa Community Pantry nga ginatigayon sa bilog pungsod, nagdihon sang duha ka hugna sang Community Pantry ang progresibo nga organisasyon sang mga pamatan-on nga ginpangunahan sang Kabataan Partylist-Negros upod ang League of Filipino Students (LFS-Bacolod) kag Anakbayan-Negros nga ginbutang sa atubang sang merkado sang Libertad kag talatapan sang National Federation of Sugar Workers (NFSW), Brgy. 33, Bacolod City, Abril 23 kag 24, 2021.

"Kabalo kita nga ini nga pagpanikasog sa mutwal nga ayuda ang makabangil lamang sa gutom, apang kinahanglan naton himuon ang kutob sang aton masarangan sa pagbinu-

ligay ilabi na ang gobyerno ang naga-usik lamang sang kwarta sa mga propaganda sang estado imbes nga maghatag sang ayuda kag serbisyo sosyal. Dugang pa, dapat mangin porma sang protesta ang mga community pantry agud sukton kag pabayaron ang ini nga inutil nga gobyerno." suno kay RJ Ledesma, tagpamaba sang Kabataan Partylist-Negros.

Protesta sa Labor Day

Nagprotesta kag nagmartsa ang masobra isa ka libo nga mga progresibo nga sektor sa pagpanguna sang Church People and Workers Coalition (CPWC) nga nagsugod sa simbahan sang Lupit padulong sa Plaza sang Bacolod sa diin ginhiwat ang programa sa komemorasyon sang ika-131

tuig nga adlaw sang kusog-pangabudlay ukon Labor Day, Mayo 1, 2021.

Bitbit sang nasambit nga militanti ang panawagan kag demanda para sa Php10,000 nga pinansyal nga ayuda sa tanan nga wala sang trabaho kag kulang sang trabaho, Php100 nga matag-adlaw nga sweldo sabsidiyo para sa may mga trabaho, kag Php15,000 sabsidiyo agrikultural para sa mga mamumugon sa uma. Ginapakamalaut man nila ang padayon nga pagpang-atake sang rehimen sa mga unyonista kag mga lider masa ilabi na diri sa isla sang Negros.

"Mga Balita..." sundan sa pahina 11

"Mga Balita..." halin sa pahina 10

Protesta vs Prime Water

Nagprotesta ang mga mamumugon sa idalum sang National Federation of Labor Union - Kilusang Mayo Uno (NAFLU-KMU) upod ang Amlig Tubig sa atubang sang puluyan ni Mona Dia Hardin, Director sang Bacolod City Water District (BACIWA) agud manukot sang salabton sa tunga

sang pagbulos sang Primewater nga ginapanag-iyahan sang mga Villar sa BACIWA kag ang pagkakas sa masobra 60 ka mga empleyado sini, Hunyo 4, 2021.

Subongman nagtigayon sang protesta ang BACIWA Empleyees Union kag Amlig Tubig sa atubang sang talatapan sang BACIWA bilang kabahin sang ila padayon nga pagpanawagan nga ibalik ang mga iligal

nga ginpangkakas nga mga empleyado sang gobyerno kag ginpakamalaut ang pagbulos sang Primewater sa nasambit nga water district, Hunyo 23, 2021.

Protesta sa adlaw sang bugos nga kahilwayan

Nagmartsa ang mga progresibo nga sektor sa idalum sang Bagong Alyansang Makabayan (BAYAN-Negros) halin sa plasa sang Rizal padulong sa Fountain of Justice sa syudad sang Bacolod sa ika-123 nga tuig sang peke nga adlaw sang kahilwayan, Hunyo 12, 2021.

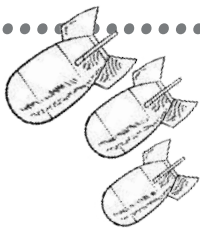
Ila ginprotesta ang padayon nga pagpang-atake sang Tsina sa soberanya sang Pilipinas kag ang kangil-ad nga pagtraidor ni Duterte sa pungsod.

Protesta sa katapusan nga tuig sang termino ni Duterte

Nagprotesta ang mga progresibo nga sektor sa idalum sang BAYAN-Negros sa katapusan nga tuig sang termino ni Duterte bitbit ang panawagan nga sukton kag pasabton ang rehimen sa iya mga krimen batuk sa katawhan sa sulod sang lima ka tuig nga iya pagkapresidenti, sa atubang sang daan nga City Hall sang Bacolod, Hunyo 30, 2021 sang hapon. **AF**

Sinagabong

Karylle 07/18/21

Wala sang okasyon kag selebrasyon
 Pero ngaa may nagsinagabong
 Isa, duha, tatlo... kadamu nga lupok nga makatay-og
 Nagapangibabaw nga nabatyagan sang mga pumuluyo ang tuman nga kahadlok

Pero indi lamang amu ini ang ila nga katuyuan
 Kung ngaa ila ginamilitarisa kag ginapangbombahan ang mga kabukiran
 Panugod ini nila nga mga tikang bilang mga protektor sang mga kompanya sang minahan
 Minahan nga peligro sa kabuhi sang pumuluyo kag halit sa kinaiyahan ang padulungan

Hunyo 9, 2021 ang petsa nga indi malipatan
 Sang nagpalupok ang mga militar sang kanyon kag mortar sa nabukid sang Himamaylan kag Binalbagan
 Gintublag ang malinong nga komyunidad sang mga tumandok sa kabukiran
 Kabangdanan sang ila pagkadislokar sa ila mga puluyan kag pangabuhi-an

Wala sang okasyon kag selebrasyon
 Pero sige-sige ang sinagabong
 Sinagabong nga mas tunog pa sa mortar kag kanyon
 Halin sa tiyan sang mga pumuluyo nga naga-antus sa tuman nga gutom kag kapigaduhon
 Bangod pasismo ang mas prayoridad sang reaksyunaryo nga gobyerno
 Sa tuyo nga ipundar ang estado nga tiraniko

Apang wala nabusog ang mga uhaw sa dugo nga mga pwersa sang estado
 Nagsabwag pa sang kalakasan kag pagpang-abuso
 Nagpatay sang sibilyan kag ang mga tumandok ang ginpahug, ginharas kag ginpangkastigo
 Tinalawit nga pamaagi sang AFP sa ila kapyerdihan batuk sa NPA sa panahon sang engkwentro

Nangin lapnagon ang paglapas sang tawhanon nga kinamatarung
 Rason kung ngaa ang mga pumuluyong pigos nagtuon
 Nga magbato kag manindugan para sa ila nga kaayuhan kag handum nga maangkon ang isa ka sosyedad nga may hustisya, matuod nga demokrasya kag kahilwayan! **AF**

BUGANA SANG DUNA NGA MANGGAD, matambok nga duta, malapad kag madabong nga kagulangan, mga minerales, kasubaan kag kadagatan ang Negros. Puluy-an sang masobra 4.41 milyon ka Negrosanon, masami nga kilala ang Negros bilang “sugar bowl” sang Pilipinas nga ginakabig bilang haligi sang ekonomiya sa Negros sa diin halos 50% ang ginabahin sa industriya sang kalamay sa pungsod. Ginasundan sang panagat kag nagapangatlo ang mina--isa ka industriya sang pagkutkut (extractive) nga pareho na kadugay sa produksyon sang kalamay.

Apang bisan ano man nga manggad may ara ang isla, mapa-it nga kamatu-oran nga nagapabilin ang sosyal nga istruktura bangod indi ang mga pumuluyong Negrosanon ang nagapulos. Padayon ini nga nakakonsentrar sa kamot sang mga despotiko nga agalon mayduta, dumuluong nga mga kapitalista kag mga burukrata kakunsabo ang reaksyunaryo nga estado para sa tuman nga ganansya kag kasakon samtang pabilin nga nalubong sa gutom kag kapigaduhon ang masang anakbalhas.

Antes pa nag-abot ang mga manugsakop nga Espanyol, ang pagmina ang makabig nga isa ka tradisyunal nga pagpanguma sang mga tumandok sa mga nabukid nga bahin

sang Negros, nagapakigbahin sila sa ginatawag nga ginagmay nga pagmina para sa paghimo sang mga dekorasyon, gamit sa pagproduksyon sa uma kag sa dalayon para sa pagbaligya.

Sa hambalanon sang manggad mineral sa Negros, makita diri ang mga minerales kaangay sang bulawan, copper (saway), silver (pilak), nickel, molybdenum (metal nga elemento), magnetite (margaha), quartz kag iban pa. Sa pagpatuman sang Republic Act 7942 ukon ang Philippine Mining Act of 1995 nga ginpirmanhan sang anay Presidente Fidel Ramos nga nagbukas sang pungsod para sa mga dumuluong nga kompanya sang minahan nga magmina diri, madamo nga mga dalagko nga kompanya sang minahan ang masapwan diri sa Negros nga nag-opereyt sa madamo nga dekada. Ginhublasan kag ginkalbo ang madabong nga kalasangan kag ginkutkut ang alibutod sang mga matag-as nga kabukiran sa pagpangita sang mga malahalón nga mga bulawan.

Sang tuig 2012, suno sa datos sang Mines and Geosciences Bureau (MGB), naglab-ot sa 380,000 ektarya ang nasakop sang mining claims sa probinsya nga nagahalit sa agrikultural kag baybayon nga mga erya diri sa isla. Pipila sa mga dalagko

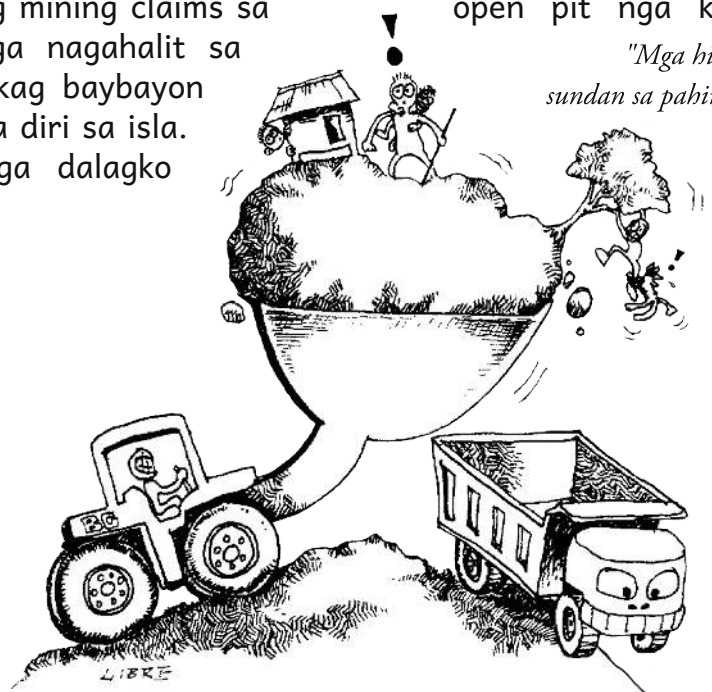
nga minahan diri amu ang Philex Mining Corporation, Maricalum Mining Corporation, MariColet Mines, Philmet Corporation, Vulcan Mining Corporation, Asturias Chemical Industries kag Massart Mining and Development Corporation nga nagtublag kag nagbilin sang makangilidlis nga halit, kag pagkaguba dala sang mga hilo nga gintuga sang ila mina sa Negros.

Baliskad sa ginahambal sang mga kompanya sang minahan nga nagabahin sila sa lokal kag pungsodnon nga pag-uswag, ang mga dalagko kag medium-scale mining, ilabi na ang naga-gamit sang open-pit mining nga metodo, ang nagpadulong lamang sa pagpangawat sa manggad sang mga kabukiran, kagulangan, kasubaan kag kabaybayunan sang isla; madata nga pagpahalín sa pumuluyo; dislokasyon sang mga tradisyunal nga pang-ekonomiya nga aktibidad sang mga pumuluyo kaangay sang pagpanguma kag pagpanagat; kag ang pagkawasak sang kultura sa komunidad sang mga tumandok.

Isa ka klasikal nga halimbawa ang Maricalum Mining Corporation (MMC), pinakadugay kag pinaka-uswag nga open pit nga kom-

*"Mga hilo..."
sundan sa pahina 13*

Mga hilo sang mina sa Isla sang Negros

"Mga hilo..." halin sa pahina 12

panya sang minahan sa Negros nga nag-opereyt halin pa 1949. May yara ini sang 2,673 ek-tarya nga mining claims sa mga Sityo sang Cansauro, Tao-angan kag Hinablan, Barangay Gil Montilla sang Sipalay City, Negros Occidental.

Nangin miserable ang kabuhi sang mga residente sa sini nga lugar bangod sa polusyon nga tuga sang pagmina, tanan nga mga kasubaan kag ginakuhahan sang tubig sa sini nga mga erya kag kaiping nga mga barangay ang indi na ma-imnan. Bangod sa kontaminado na sang mga kemikal halin sa mine tailings ang duta kag irigasyon sang tubig, halos katunga ang pagnubo sang produksyon sa pagpanguma nga nagpwera sa mga mangu-nguma nga labi nga magamit sang mga fertilizer, mga pestisidyo nga kabangdanan sang ila labi pa nga pagkalubong sa utang.

Sang tuig 1996 kag 1997 may natalupangdan man nga madamu nga kaso sang pagkahilo, balati-an sa panit kag pagkapatay sang mga isda sa mga nabukid kag baybayon nga mga barangay sa Sipalay kag Cauayan.

Militarisasyon ang dala sang minahan sa Negros

Para itanom ang kakugmat sa mga pumuluyo agud indi magreklamo, ang mga kompanya sang minahan nga naga-opereyt sa Sur kag Norte nga bahin sang Negros Occidental ang nagagamit sang mga pwera sang estado bilang armas agud sarang gihapon nga maka-opereyt nga wala sang salabton.

Base sa datos sang Bulatlat.com, sang tuig 2012, pipila sang mga halimbawa diri ang

paggamit sang mga elemento sang Special Civilian Active Auxiliary (SCAA) sa Old Sagay, Sagay City, nga gin-hire sang Aspac Dredging and Restoration Inc. Sa Baviera, isa pa ka lugar sa Sagay, mga katapu sang Revolutionary Proletarian Army-Alex Boncayao Brigade (RPA-ABB) ang gin-hire para protektahan ang minahan sang silica mining sa komyunidad. Samtang sa Hinoba-an, ang mga elemento sang 47th Infantry Battalion sang Philippine Army ang nagahatag sang seguridad sa planta sang Philex. Nagbutang pa ini sang detatsment sa Sityo Skid 7, Nabulao village, syudad sang Sipalay.

Sa sini nga tini-on, ang pagmina ang yara sa likod sang pagtaas sang deployment sang pasista nga suldado kag madata nga operasyon militar sa isla. Gingamit lamang ang kampanya sa "kontra-insurhensya" bilang tabon sa ila mga presensya sa nasambit nga mga erya nga target sa minahan, samtang tanan nila nga tikang kag hulag ang nagatumod sa ila papel nga tapnaon ang mga nagpamatuk sa operasyon sang mina.

Sa pagpirma ni Rodrigo Duterte sang Executive Order No. 130 sadtong April 14, 2021, nga nagakakas sang siyam ka tuig nga pagpa-untat sa mga bag-o nga kasugtanan sa mina para kuno sa pagpas-anyog sang ekonomiya sa pungsod sa atubang sang pandemya. Nagadinaguso ang mga kompanya sang mina sa pagkuha sang permiso para sa eksplorasyon diri sa Negros. Isa ka ehemplo diri ang plano nga pagmina sa nabukid nga bahin

sang Himamaylan City kag Binalbagan nga makaapekto sa pangabuhian ilabi na sa mga tumandok nga nagapuyo sa lugar. Ginalauman ang lubos nga pagbukas sang pungsod sa labi pa nga pagpangawat sang mga dumuluong nga kapitalista sa mga minerales nga manggad sang Pilipinas, labi nga pagkaguba kag pagkawasak sang kinaiyahan kag pasismo gamit ang pwera sang estado bilang instrumento.

Apang manggaranon ang Negros indi lang sa dunang manggad kundi pati na sa kasaysayan sang paghimakas kag pagbato sang mga Negrosanon batuk sa mga mapiguson kag mahimuslanon. Pamatu-od ang nagakusog kag nagalapad nga rebolusyonaryo nga paghimakas sa kaumahan kag kasyudaran sa pihak sang paghari sang kakugmat sa isla.

Napanas kag nakalbo man sang mga minahan ang pipila ka mga kabukiran kag kagulangan sa Negros, apang nagapabilin nga matingkad kag indi mapanas sa huna-huna kag tagipusuon sa malapad nga masang anakbalhas sa Negros ang mga sakrispisyo kag pagbato sang mga baganihan nga

"Mga hilo..." sundan sa pahina 15

"Bisan mapatay kun nagaserbisyo sa masa"

SI KA MAOCHE, DANILO BERTOLANO sa matuod nga pangalan, natawo sang Pebrero 21, 1962 sa banwa sang Isabela, Negros Occidental. Ika-tatlo sa pito ka mag-utod may asawa kag mga anak. Sa pihak nga naghalin sa sahi nga mataas nga nahanguna nga mangunguma pero nagapartisipar siya sa produksyon.

Matingkad nga makit-an sa iya ang kina-ya nga mapisan, mabinuligon kag mataas ang pasensya rason nga malapit ang relasyon sa pamilya labi na sa iya ginikanan. Maayo makig-relasyon kag tampad sa iya mga barkada kag nagabulig sa ano man nga mga problima. Rason nga bisan naglubos panahon na siya sa NPA tampad gihapon ang iya mga barkada kag nakombinsi niya ang mga ini nga magpakigbahin kag magtungod sang rebolusyonaryo nga hilikuton sa ila lugar.

May tipo sang pagka-intelektwal apisar nga elementarya ang natapos sa burgis nga iskwelahan. Maayo ang memorya labi na sa kasaysayan kag maayo mag-analisa kapin pa sa pangmilitar nga hambahanon. Madali nga makahangup, maayo mag-organisa sa mga mangunguma kag mga pamatan-on gani madali nga napataas ang lebel sang organisasyon masa tubtob napundar ang sanga sang Partido sa ila lugar. Nagbulig sa pag-organisa sa mga mangunguma kag mga mamumugon sa uma, mga pamatan-on kag kababaihan sa ila lugar agud maglunsar sang kontra-pyudal nga paghimakas kag pamatukan ang pamilya Arroyo sa tuyo sa pagpang-agaw sang duta.

Si Ka Maoche ang maayo sa propaganda kag ahitasyon sa masa, nangin chairman siya

sang komite pang-organisa (KP) sa pamatan-on, kag naglubos panahon sa proganda organizing team (POT) tubtob nangin lider. Naghulag sa masobra 10 ka hasyenda kag nag-organisa sa hanay sang masa.

Kabuhi bilang Hukbo sang pumuluyo

Tuig 1982 sang naglubos panahon sa Hukbo kag nag-akto bilang giya politika sa iskwad si Ka Maoche. Maayo siya sa propaganda kag ahitasyon sa mga kaupod kag sa disiplina. Naguyat siya sang mga responsibilidad halin sa iskwad lider, political instructor kag political officer tubtob nangin kumander sang kompaniya nga pormasyon sang Pulang Hukbo.

Nakapartisipar siya sa mga madinalag-on nga mga taktikal nga opensiba nga nakatatak sa libro sang kasaysayan sa paghimakas sa isla sang Negros pareho sang reyde sa hedkwarter sang Scout Ranger sa banwa sang Isabela kag sa hedkwarter sang militar sa barangay Minoyan, Murcia.

Maayo siya mag-organisa sang tropa, istrikto magpatuman sang kasugot kag disiplina, kag kalmado sa panahon sang inaway. Matalum siya magtan-aw sang politikal nga

implikasyon kag magpaseguro sa mga kasugot pareho sang natabu nga pagsurender sang isa ka kaaway sa ila pag-reyde nga tuyo patyon sang kaupod bangud sa kainit sini sang makita nga may duha ka kaupod nga napatay. Iya ini ginpahangup bahin sa kinamatarung sang isa ka bihag sa inaway.

Maayo si Ka Maoche sa paghatag sang pagtuon. May abilidad sa pagpakig-isa sa mga kaupod kag makakombensi, gani ang mga kaupod madali nga makabukas sang ila problima bisan personal. Madasig siya maghatag sang opinyon kag tikang sa pagbulig. Bisan may pila ka kahuyangan kag pagkaliberal pero bukas siya sa pagsaway kag kritikal sa kaugalingon. Mahinay kon maghambal kag kalma sa panahon sang banggi-

"Bisan..." halin sa pahina 14

anay sa ideya sa pagpahayag sang iya mga ideya. Ginapasulabi ang pagtungod sang hilikuton kag wala nagabiya sang yunit kon sa diin siya napatapu.

Kahublagan Panadlong

Isa si Ka Maoche ang nagpanguna sa masobra 70 ka kaupod nga nagpanindugan sa kahublagan panadlong sa pihak nga may desisyon sila nga mangin Independent Party Committee. Sa bulig sang kaupod nga kadre halin sa partisano sa urban nga nagbulig paklaro bahin sa dokumento sa pagpanadlong nakahimo sang malahalón nga desisyon nga magpanindugan sa pagtib-ong kag nagtuon sini nga dokumento.

Isa si Ka Maoche sa mga kaupod nga nag-atubang sang tuman nga sakripisyo kag kabudlayan sa panahon sang kahublagan panadlong bangud halos wasak ang baseng masa kag naghulag sa tatlo ka barangay. Sa ini man nga tinion ginkasa sang kaaway ang Operation Flash Out agud dugmukon ang mga nabilin nga NPA nga nag-upod sang kahublagan panadlong.

Nanguna siya sa paglunsar sang mga pagtuon sang pag-

panadlong nga dokumento, pagrekober sa nawasak nga baseng masa bangud sa halit sang dis-oryentasyon sa panahon sang paglihis sang rebolusyonaryo nga kahublagan kag nagpamuno sa sentrong nga yunit sang Hukbo tubtob natukod ang una nga larangan gerilya sa Central Negros. Gintalana siya nga katapu sang bag-o gintukod nga Komite sa Rehiyon sa Negros (KRN) sang 1999 kag sang 2005 napilian bilang katapu sang KRN sa ginhiwat nga Rehiyunal nga Komperensya sang Partido.

Nagbulig si Ka Maoche agud mabalikan liwat ang mga lugar nga sadto napabayaán, mapalapad kag makonsolida liwat ang baseng masa tubtob natukod ang mga Komite sa Pag-organisa (KP) kag Lubos nga Asosasyon Masa (LAM), Self Defense Corps (SDC), Yunit Milisya (YM) kag Sanga sang Partido sa Lokalidad. Gingiyahan niya ang mga kahublagan masa gani nagbaskog ang hilikuton alyansa nga may daku nga bulig sa pagpabwelo sang hilikuton alyansa sa sentrong banwa kag nagbaskog ang suporta sa armado nga paghimakas.

Ginkasubo sang iya pamilya, tanan nga kaupod, mga rebolusyonaryong masa kag mga ka-abayanan sang napatay si

Ka Maoche sa ginlunsar nga reyds sa detatsment sang CAFGU sa Barangay Villegas, Guihulngan City sadtong April 22, 2006.

Ang dugo kag kabuhi nga ginhalad ni Ka Maoche nagailig sa madamo nga mga binhi sang rebolusyon nga amo ang padayon nga magbitbit sa iyang armas nga nabuy-an kag malig-on nga panindugan bilang Partido tubtob maangkon ang kadalag-an. Ang iya paghalad sang kabuhi padayon nga magserbi nga inspirasyon sa madamo pa nga mga pinakamaayo nga anak sang pumuluyo nga determi-nado nga atubangon ang pinakamabudlay kag mapang-hakat nga tahas sa rebolusyon.

Malig-on kag wala sang duda sa paghalad sang kabuhi si Ka Maoche sa pagpati nga madaug ang rebolusyon kag mahilway ang bug-os nga pumuluyo nga ginapigos kag ginahimuslan. Sang buhi pa siya ginahambal niya nga "bisan mapatay kon nagaserbisyo para sa interes sang masa." Ini ang kinaiya sang isa ka matuod nga komunista nga nagatrabaho para sa interes sang pumuluyo nga wala naga-ulikid sa kaugalingon.

Buhi ka sa tagipusuon sang malapad nga masa sang pumuluyo, Ka Maoche! **AF**

"Mga hilo..." halin sa pahina 13

pumuluyong Negrosanon sa pagdepena sang aton kina-

iyahan batok sa mga mapanghalit nga mina.

Ang makangilidlis kag makahalalit nga mga hilo nga ginibilin sang minahan sa Negros ang padayon nga magpahandum sa mga pumuluyo nga labi nga palig-unon ang ila hanay agud tapnaon ang ano man nga tuyo sang mga dalagko nga minahan nga magoperasyon liwat sa isla. Nagapabilin nga matambok

ang duta kag aktibo ang sosyal nga bulkan sa isla sa pagsulong sang demokratiko nga rebolusyon sang pumuluyo tubtob maangkon ang isa ka makatarunganon nga sosyedad. Sosyedad sa diin ang industriya sang mina ang nagaserbi indi para sa tuman nga ginansya kag tubo kundi nagakasanto sa panginahang-lanon sang pumuluyo. **AF**

NPA Negros naghatag sang pagpasidungog kay Nonoy Espina

ANG TAGPAMABA SANG APOLINARIO GATMAITAN Command sang NPA Negros Island (AGC-NPA), Ka Juanito Magbanua, nagpaggwa paagi sa social media sadtong Hulyo 10 sang isa ka kanta, "Ang Ibon," para sa pagpasidungog isa ka press freedom fighter nga si Nonoy Espina nga nagtaliwan na.

Si Jose Jaime "Nonoy" Espina, anay chairman sang National Union of Journalists of the Philippines (NUJP), napatay sa kanser sa atay sang Hulyo 7, 2021 mga 9:30 sang gab-i sa ila balay sa Bacolod City.

Si Magbanua sa iya pahayag nagapakig-unong sa kasubo kag ka-

sakit nga nabatyagan sang pamilya, kaabyanan kag sa tanan niya nga kaupod sa media kag naghatag sang mataas nga pagsaludo sa maisog nga dyurnalista nga nagpanindugan sa interes sang mga ginapigos kag ginahimuslan.

Ang NPA spokesperson naglaragway kay Espina bilang betirano nga dyurnalista nga nagpabilin nga indi mapahug kag malig-on indi lang sa pagpahayag sang husto nga balita sa pumuluyo kundi ang balita nga nagatindog sa kamatuoran kag ginahimuslan sa pihak sang mapintas kag paghingabot sang ahente sang estado.

Ginbalikan ni Magbanua ang pila ka hitabo kay Espina, nga sa pihak sang limitasyon sa ikaayong lawas, nagtinguha ini nga magkadto sa kabukiran agud lang makuha ang matuod nga mga hitabu sa paglapas sang tawhanon nga kinamatarung kag mabuyagyag ang matuod nga kahimtangan sang pag-antus kag kabudlayan sang mga mangunguma. Si Nonoy Espina sunu kay Magbanua, nagbisita man ini sang pila ka beses sa kampo sang NPA agud makita kag mahangpan ang ila ginapakig-away. **RF**

Laygay Medikal

TRANGKASO

ANG TRANGKASO (UKON FLU) ISA ka impeksyon sa bilog nga lawas nga dala sang bayrus.

Madasig nga nagalapta ang trangkaso bangud sa bayrus sini nga naga-upod sa laway, sip-on kag naga-upod sa hangin kung naga-ubo, pagpanupla kag pagpanghatsi sang pasyente. Ang sin-o man makahaklo sang hangin nga may bayrus sang trangkaso ang mahimo nga magmasakit sini ilabe na mahuyang ang resistensya sang lawas niya.

Makita ang sintoma sini sa 14 ka adlaw matapos nga makasulod ang bayrus sa lawas.

1. Nagapanguna nga ginabatyag kag Sintoma
 - Hilanat nga nagadugay sang 7 ka adlaw
 - Palangurog
 - Palanakit sa maskulo kag luta-lutahan
 - Nagasakit ang ulo
 - Nagapalamula ang mata kag nawong
 - Mahimo nga ginasip-on nga daw tubig
 - Nagakatol ang tutonlan
 - Mahimo nga gina-ubo nga wala sang plema
 - Wala gana sa pagkaon

2. Kasaysayan

Mahimo nga ang pasyente "naganubo ang resistensya" bangud sa gulpi nga pagbag-o-bag-o sang klima ukon sobra nga kakapoy. Mahimu nga na-kaupod sa may nagtrangkaso.

3. Palatandaan

May hilanat ang pasyente kag nagapalanakit ang lawas kag luta-lutahan. Nagapalamula ang nawong kag nagakatol ang tutonlan. Madula ang gana

sa pagkaon.

4. Komplikasyon

Ang ini nga masakit magaaayo sa sulod sang 17 ka-adlaw kon wala sang nahimo nga komplikasyon. Mga komon nga komplikasyon sini amo ang impeksyon tuga sang bakterya. Pwede nga mahitabu ang brongkaytis, saynusaytis ukon pulmonya.

5. Pamaagi sa paglikaw

Likawan ang gulpi nga paghulom sa lawas sa tugnaw ukon sa ulan tungod ginapanubo sini ang resistensya batok sa bayrus sa hangin.

6. Pamaagi sa pagbulong

Luwas sa iban nga sakit, ang trangkaso wala sang partikular nga bulong sini, mahimu nga mabulong paagi sa pagpahuway kag pag-inum sang madamu nga tubig. Indi na kinahanglan nga maginom sang antibiotic kay indi ini makapaayo. Sa ordinaryo nga sintoma pwede mag-inum sang paracetamol.

Magluwas sini, may mga natural nga pamaagi agud makabulig bilang bulong sa trangkaso. Ang mga tanom pareho sang luy-a kag lagundi ang makabulig agud maumpawan sa hilanat kag trangkaso. Epektibo man nga bulong para sa sip-on, ubo, hapo kag lupot. Magkuha sang dahon sang lagundi kag alibhon ukon unod sang luy-a kag pabukalan sa mainit nga tubig kag inumon bilang tsaang sang tatlo ka beses sa isa ka adlaw.

Makabulig man ang paggamit sang akyupangtura. Ini ang mga puntos: Isustenir ang ST 36, LI 4, LI 11, LI 20, GV 14, kag Lu 7. **RF**